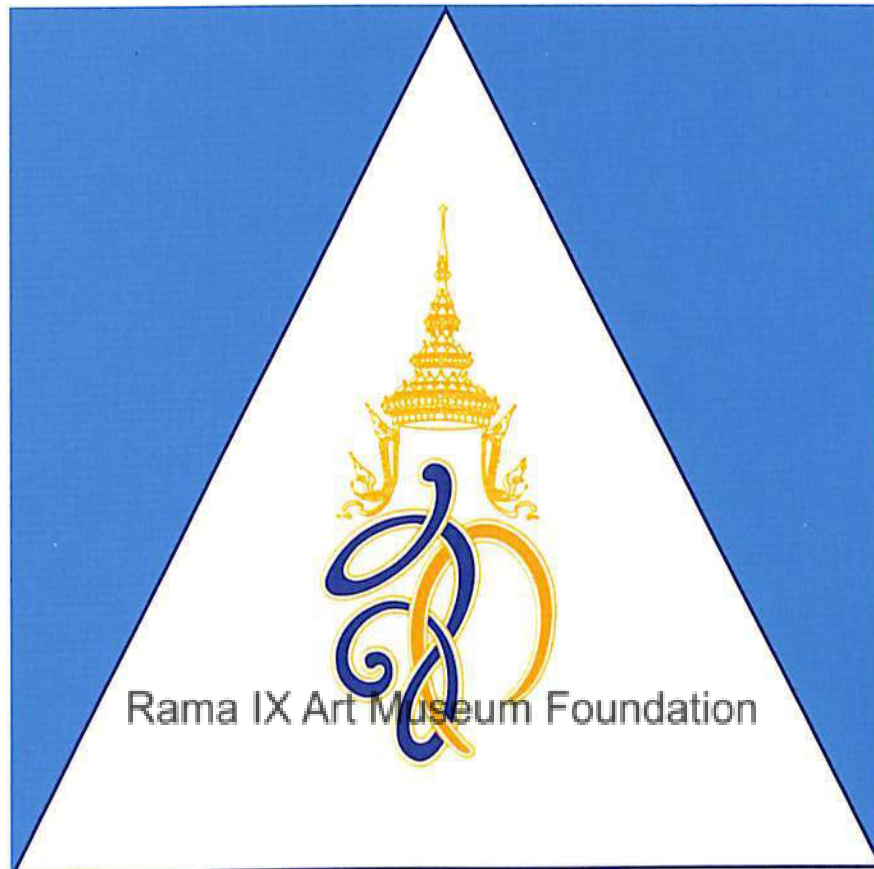

หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

Rama IX Art Museum Foundation

THE QUEEN'S GALLERY

นิทรรศการศิลปกรรม

ไบรโสภาเสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นองค์ประธานในพิธีเปิด
หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

Rama IX Art Museum Foundation

นิทรรศการศิลปกรรม

ในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นองค์ประธานในพิธีเปิด
หอศิลปีสมาเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

Rama IX Art Museum Foundation

พระบรมสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ องค์นี้
ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มอบหมายให้ นายสมาน คลังจตุรัส
ช่างภาพพิเศษแผนกเขียนภาพสีน้ำมัน ของศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ บางไทร
เป็นผู้วาด เพื่อใช้เป็นต้นฉบับ สำหรับการออกแบบธนบัตรที่ระลึกในโอกาส
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 12 สิงหาคม 2547

พระบรมสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
เป็นพระรูปยืน มีน ในฉลองพระองค์ชุดไทยจักรี ทรงเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นเอก ชั้นมณฑล นพรัตนราชูปถัมภ์ ชั้น 1 ชั้น 2 ชั้น 3 ชั้น 4 ชั้น 5 ชั้น 6 ชั้น 7
และ ชั้น 8 มีคาน วัสดุ พริตมาขนาด 4 เมตร กว้าง 2.6 เมตร

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้นำมรดกสิ่งนี้มอบให้กรม
พระบรมสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกา
ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗

Rama IX Art Museum Foundation

สารบัญ

คำนำ 06

ประวัติความเป็นมา 09

ของมูลนิธิหอศิลปวัฒนธรรมเจ้าฟ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

THE QUEEN'S GALLERY 12

คณะกรรมการ 14

บทความ 16

กว่าจะถึงวันนี้ : หอศิลปถาวรที่กลายเป็นความจริง

ศิลปกรรมฝีพระหัตถ์ 20

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ผลงานศิลปกรรมร่วมแสดง 38

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์

หม่อมเจ้าสิริวิภาวดี มหิดล

ศิลปินแห่งชาติ

ศิลปินชั้นเยี่ยม การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ

ศิลปินเหรียญทอง จิตรกรรมบัวหลวง

จิตรกรรมต้นแบบภาพปัก

ศิลปินศูนย์ศิลปาชีพ

คณะกรรมการดำเนินงาน 98

รายนามผู้ให้การสนับสนุน 100

คำนำ

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงตระหนักถึงความสำคัญของงานศิลปะในฐานะสมบัติทางวัฒนธรรมล้ำค่าที่จะต้องธำรงรักษาไว้ให้เป็นมรดกของชาติสืบไป จึงทรงเอาพระราชหฤทัยใส่ในการฟื้นฟูศิลปหัตถกรรมไทยมาช้านาน และด้วยพระราชดำรินี้ จึงเป็นที่มาของการก่อตั้ง “มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในพระบรมราชินูปถัมภ์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ” ในปีพุทธศักราช 2519

งานจิตรกรรมเป็นหนึ่งในงานศิลปะที่ทรงคุณค่าและมีความสำคัญ สามารถสะท้อนทัศนคติและความคิดสร้างสรรค์อันหลากหลายของผู้คนในแต่ละยุคสมัย เปรียบเสมือนบันทึกแห่งประวัติศาสตร์ของสังคม เศรษฐกิจ และศิลปวัฒนธรรมในยุคนั้นๆ

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ได้ตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของงานจิตรกรรม และมีเจตจำนงที่จะส่งเสริมงานศิลปะด้านนี้ให้มีความก้าวหน้า สนับสนุนให้ศิลปินไทยมีโอกาสสร้างสรรค์งานจิตรกรรมที่มีคุณค่า เพื่อพัฒนาฝีมือให้เข้มแข็ง และเป็นแรงบันดาลใจในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม ได้จัดโครงการ “ประกวดจิตรกรรมบัวหลวง” มาตั้งแต่ปี 2517 และต่อมาได้มอบโครงการนี้ให้อยู่ในความรับผิดชอบของ “มูลนิธิธนาคารกรุงเทพ” ซึ่งก่อตั้งขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ในการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่างๆ รวมถึงงานศิลปวัฒนธรรมไทย

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างยิ่ง ที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงไว้วางพระราชหฤทัย โปรดเกล้าฯ ให้มูลนิธิธนาคารกรุงเทพจัดโครงการประกวด “จิตรกรรมบัวหลวงต้นแบบภาพปัก เพื่อมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ” ขึ้น ในปี 2544 เพื่อเป็นการสร้างสรรค์และสรรหาต้นแบบลายปักจิตรกรรมไทยประเภทต่างๆ ในโครงการปักผ้าไหมของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินมาพระราชทานรางวัลและทอดพระเนตรนิทรรศการที่ธนาคารกรุงเทพ สำนักงานใหญ่ สีลม เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2544 ซึ่งในวันนั้นผู้มีจิตศรัทธา 7 ท่าน รวมทั้งคุณชาตรี ไสภณพนิช ประธานกรรมการธนาคารกรุงเทพ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายเงินจำนวน 7 ล้านบาท เพื่อทรงใช้สอยตามพระราชอัธยาศัย ก่อนเสด็จพระราชดำเนินกลับได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินจำนวนดังกล่าวแก่คุณชาตรีเพื่อเป็นทุนประเดิมในการจัดสร้างหอศิลป์ สำหรับใช้เป็นสถานที่จัดแสดงนิทรรศการผลงานจิตรกรรมดีเด่นของศิลปินไทยรุ่นใหม่ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้สามารถสร้างสรรค์ผลงานวิจิตรศิลป์ รวมทั้งเป็นสถานที่แสดงผลงานของอาจารย์และศิลปินไทยที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ

เมื่อได้พิจารณาถึงพระราชดำริและรายละเอียดการดำเนินกิจกรรมของหอศิลป์แล้ว คุณชาตรีมีความเห็นว่า พื้นที่ของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาสะพานผ่านฟ้า เป็นสถานที่เหมาะสมสำหรับปรับปรุงก่อสร้างเป็นหอศิลป์ เนื่องจากมีทำเลที่ตั้งอยู่บนถนนราชดำเนินกลาง ที่มีความสะดวกในด้านการคมนาคม เป็นเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินและอยู่ใกล้เคียงกับสถานที่น่าสนใจหลายแห่งในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ จึงเสนอเรื่องนี้ต่อคณะกรรมการธนาคาร ซึ่งเห็นพ้องต้องกันและมอบหมายให้ บริษัท นันทวัน จำกัด เป็นผู้ดำเนินการออกแบบปรับปรุงและก่อสร้างหอศิลป์ โดยได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท เพื่อขอรับพระราชทานพระราชานุญาตและพระราชวินิจฉัยในการแต่งตั้งคณะกรรมการหอศิลป์และการดำเนินงานปรับปรุงมาตามลำดับ เป็นผลให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี หอศิลป์แห่งนี้มีภูมิทัศน์ที่งดงาม โอ่โถง ทันสมัย มีพื้นที่ใช้สอยทั้งสิ้นประมาณ 3,700 ตารางเมตร จัดแบ่งพื้นที่เป็น 5 ชั้น เพื่อใช้จัดนิทรรศการทั้งแบบถาวรและหมุนเวียน รวมถึงการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในเรื่องศิลปะให้กว้างขวางต่อไป

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้ และเป็นสิริมงคลสูงสุดที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามหอศิลป์แห่งนี้ตามพระนามาภิไธยว่า “หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ” และคณะกรรมการหอศิลป์ฯ ได้นำเงินพระราชทานจำนวน 7 ล้านบาทนั้น มาเป็นทุนประเดิมจดทะเบียนจัดตั้ง “มูลนิธิหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ” ซึ่งจะมีผลทำให้การดำเนินงานต่างๆ ของมูลนิธิหอศิลป์ฯ สามารถสนองพระราชดำริและพระมหากรุณาธิคุณได้อย่างเป็นรูปธรรมสืบไป

ในศุภมงคลวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในวันเสาร์ที่ 9 สิงหาคม 2546 และเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรนิทรรศการงานจิตรกรรม ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ที่บรรดาศิลปินทั้งหลาย คณะอาจารย์ คณะกรรมการมูลนิธิหอศิลป์ฯ คณะกรรมการบริหาร และคณะที่ปรึกษา ได้พร้อมใจจัดถวายให้ทอดพระเนตร ย่อมนำมาซึ่งความปลื้มปิติยินดี ความสำนึกในพระเมตตาคุณ และพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้

Rama IX Art Museum Foundation

ประวัติความเป็นมาของ มูลนิธิหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (The Queen's Gallery)

มูลนิธิหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (The Queen's Gallery) เป็นโครงการพระราชดำริ ซึ่งได้รับพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานพระนามาภิไธยเป็นชื่อของหอศิลป์ฯ อันนับเป็นสิริมงคลยิ่งแก่เหล่าศิลปินผู้สร้างสรรค์งานจิตรกรรมดีเด่น ที่จะมีสถานที่เหมาะสมงดงาม สำหรับการแสดงผลงานจิตรกรรมประติมากรรม และวิจิตรศิลป์ ให้เป็นที่ประจักษ์ในความสามารถ โดยเฉพาะผลงานดีเด่นของศิลปินไทยรุ่นใหม่ ตลอดจนผลงานของอาจารย์และศิลปินไทยที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ

แต่เดิมมาสถานที่ตั้งอาคารมูลนิธิหอศิลป์ฯ แห่งนี้ คือที่ทำการของธนาคารกรุงเทพลสาชาสะพานผ่านฟ้า และศูนย์สังคีตศิลป์ ที่ธนาคารและมูลนิธิธนาคารกรุงเทพใช้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย และเป็นที่จัดนิทรรศการแสดงผลงานจิตรกรรมของผู้ได้รับรางวัล "จิตรกรรมบัวหลวง" ซึ่งมูลนิธิธนาคารกรุงเทพจัดประกวดเป็นประจำทุกปี มาถึง 25 ปีแล้วด้วยเจตจำนงส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานระดับวิจิตรศิลป์ และสนับสนุนให้เกิดพัฒนาการที่เป็นความก้าวหน้าของศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อสืบสานและส่งเสริมไว้ให้เป็นมรดกอันทรงคุณค่าของชาติในอนาคต "รางวัลจิตรกรรมบัวหลวง" จึงเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในหมู่นักจิตรทั่วประเทศไทย ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้บังเกิดจิตรกรฝีมือดีเพิ่มขึ้นตลอดมาทุกปี

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะทรงฟื้นฟูงานหัตถศิลป์ ตามแนวทางที่ทรงสนับสนุนงานของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ด้วยทรงเห็นว่าศิลปวัฒนธรรมเป็นรากฐานที่เป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นชาติไทย และทรงมีพระราชดำริว่าชาวไทยส่วนใหญ่มีศิลป์ในวิชาช่างศิลป์อันประณีตละเอียดอ่อนอยู่แล้ว จึงทรงดำเนินการเพื่ออนุรักษ์และสืบสานงานศิลป์แขนงต่างๆ เพื่อเสริมสร้างช่างฝีมือและช่างศิลป์ไทยให้มีพัฒนาการยิ่งขึ้น

"โครงการปักผ้าไหม" เป็นหนึ่งในงานหัตถศิลป์ของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ที่ทรงให้ความสำคัญอย่างมาก ได้พระราชทานคำแนะนำและทรงจัดหาช่างฝีมือมาฝึกสอนชาวบ้าน โดยเฉพาะในท้องถิ่นภาคใต้ให้หันมาปักภาพจิตรกรรมบนผ้าไหม เพื่อให้ได้ภาพปักผ้าไหมที่ประณีตงดงาม ซึ่งหัวใจสำคัญที่จะทำให้โครงการนี้มีผลงานปักที่ก้าวหน้า นอกจากความวิจิตรของการปักแล้ว ยังอยู่ที่ช่างปักผ้าจะต้องมีต้นแบบภาพจิตรกรรมที่เป็นผลงานการสร้างสรรค์ของศิลปินที่เป็นจิตรกรฝีมือดี สำหรับนำไปใช้ในงานปักผ้าไหมโดยตรง จึงมีพระราชเสาวนีย์ให้มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ และผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการศิลปะทั้งหลายช่วยกันแสวงหาภาพจิตรกรรมไทยประเภทต่างๆ จากฝีมือจิตรกรรุ่นใหม่ สำหรับเป็นภาพต้นแบบปักของโครงการต่อไป

มูลนิธิธนาคารกรุงเทพในฐานะที่ได้ทำงานด้านนี้มานาน จึงได้รับสนองพระราชเสาวนีย์จัดทำโครงการ “ประกวดจิตรกรรมบัวหลวง ต้นแบบผ้าปัก เพื่อมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ” ขึ้น เพื่อเป็นการสร้างสรรค์และสรรหาต้นแบบลายปักจิตรกรรมไทยประเภทต่างๆ ในโครงการปักผ้าไหมของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ กำหนดระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่ มกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2544 ปรากฏว่ามีผู้สนใจส่งผลงานเข้าร่วมประกวดทั้งสิ้น 177 ราย รวมจำนวน 239 ภาพ คณะกรรมการได้คัดเลือกและตัดสินภาพที่ชนะการประกวดตามกติการวม 15 ภาพ และคัดเลือกภาพร่วมแสดงนิทรรศการอีก 79 ภาพ อีกทั้งยังได้รับความร่วมมือจากศิลปินและคณาจารย์วิจิตรศิลป์ ขอนำผลงานจิตรกรรมเข้าร่วมโครงการเพื่อถวายเป็นต้นแบบลายปักอีก 17 ราย รวม 17 ภาพ

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมเสด็จพระราชดำเนินมาทรงเป็นองค์ประธานในการพระราชทานรางวัลแก่จิตรกรที่ชนะ “การประกวดจิตรกรรมบัวหลวง ต้นแบบผ้าปัก เพื่อมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ” เมื่อวันศุกร์ที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2544 เวลา 17.00 น. ณ ห้องโถงมุก ธนาคารกรุงเทพ สำนักงานใหญ่สี่ลมด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณนี้ นายชาติรี โสภณพนิช ประธานกรรมการธนาคารและผู้มีจิตศรัทธาจำนวน 7 ราย ได้ทูลเกล้าฯ ถวายเงินจำนวน 7 ล้านบาท เพื่อทรงปล่อยตามพระราชอัธยาศัยและในกิจการของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ต่อไป

ภายหลังจากเสด็จฯ ทอดพระเนตรนิทรรศการด้วยความสนพระราชหฤทัยยิ่ง ได้มีพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานเงินจำนวน 7 ล้านบาทแก่นายชาติรี โสภณพนิช เพื่อเป็นทุนประเดิมในการจัดสร้างหอศิลป์ สำหรับใช้เป็นสถานที่แสดงนิทรรศการผลงานดีเด่นของศิลปินไทย โดยเฉพาะงานจิตรกรรม ประติมากรรม และวิจิตรศิลป์ของจิตรกรรุ่นใหม่ ตลอดจนการสนับสนุนช่วยเหลือจิตรกรไทย เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้สามารถสร้างสรรค์ผลงานวิจิตรศิลป์ยิ่งๆ ขึ้น

นายชาติรีและมูลนิธิธนาคารกรุงเทพ ได้ร่วมกันประชุมปรึกษาหารือเพื่อสนองพระราชดำริและพระมหากรุณาธิคุณนี้ โดยได้พิจารณาหาสถานที่หลายแห่งที่มีความเหมาะสมสำหรับทำการก่อสร้างหอศิลป์ ในที่สุดได้พิจารณาเห็นว่า ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาสะพานผ่านฟ้าฯ น่าจะมีความเหมาะสมที่สุด เนื่องจากมีทำเลที่ตั้งอยู่บนถนนสายสำคัญกลางใจเมืองคือ ถนนราชดำเนินกลาง ซึ่งเป็นเส้นทางเสด็จพระราชดำเนิน จึงมีความสะดวกในด้านการคมนาคม เป็นจุดที่มีผู้คนผ่านไปมามากมายในแต่ละวัน และยังคงอยู่

ใกล้เคียงกับสถานที่น่าสนใจหลายแห่ง อันเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ กอปรกับการที่ธนาคารได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบและระบบการทำงานของสาขา รวมทั้งการจัดตั้งสำนักธุรกิจ เพื่อยกระดับคุณภาพบริการให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ทุกกลุ่มเป้าหมาย ทำให้สามารถลดจำนวนพนักงานและขนาดพื้นที่ทำการของสาขาลงได้มาก จึงมีพื้นที่ว่างที่สามารถนำมาปรับปรุงและพัฒนาเป็นหอศิลป์ได้ ธนาคารจึงได้มอบหมายให้ บริษัท นันทวัน จำกัด เป็นผู้พิจารณาออกแบบก่อสร้างดัดแปลงและปรับปรุงอาคารสาขาสานผ่านฟ้าฯ ให้มีความทันสมัย สวยงาม และเหมาะสมแก่การใช้เป็นหอศิลป์ต่อไป

ภายหลังจากได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลทราบบฝ่าละอองธุลีพระบาท และได้รับพระราชทานพระราชนุญาตแล้ว การดำเนินงานปรับปรุงก่อสร้างหอศิลป์จึงได้เริ่มต้นขึ้นเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2545 และเสร็จสมบูรณ์เรียบร้อยเมื่อต้นปี 2546 หอศิลป์แห่งนี้มีภูมิทัศน์ที่งดงามโอเอซิสร่มรื่น มีโถงต้อนรับและพื้นที่นิทรรศการอยู่ชั้นที่ 1 และมีพื้นที่สำหรับจัดนิทรรศการอีก 3 ชั้นคือ ชั้นที่ 2 ถึงชั้นที่ 4 ส่วนชั้นที่ 5 เป็นห้องทำงาน ห้องวิดิทัศน์ และห้องสำหรับกิจกรรมนอกประสงค์ นอกจากนี้ที่บริเวณดาดฟ้าชั้นที่ 6 ส่วนหนึ่งยังสามารถจัดทำเป็นที่ซ่อมแซมภาพและกรอบรูปได้ด้วย โดยรวมแล้วมีพื้นที่จัดนิทรรศการและใช้งานประมาณ 3,700 ตารางเมตร นายชาติรีจึงได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลทราบบฝ่าละอองธุลีพระบาท ขอรับพระราชทานพระราชนุญาตและพระราชวินิจฉัยอีกครั้ง รวมทั้งขอพระราชทานนามของหอศิลป์เพื่อเป็นสิริมงคล ตลอดจนการแต่งตั้งคณะกรรมการหอศิลป์ (Board of Trustees) ด้วย

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตามเสนาทูลทุกประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นสิริมงคลสูงสุดที่หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้รับพระราชทานนามตามพระนามาภิไธย อีกทั้งยังได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นมูลนิธิหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เรียบร้อยแล้ว ตั้งแต่วันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 ซึ่งจะมีผลทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของมูลนิธิหอศิลป์ฯ สามารถสนองพระราชดำริและพระมหากรุณาธิคุณสืบไป

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) มูลนิธิธนาคารกรุงเทพ คณะกรรมการมูลนิธิหอศิลป์ฯ และเหล่าศิลปินผู้สร้างสรรค์งานจิตรกรรมและประติมากรรมทั้งหลาย ขอโน้มเกล้าโน้มกระหม่อมถวายความจงรักภักดีไว้แทบเบื้องยุคลบาทตราบนิรันดร์กาล

THE QUEEN'S GALLERY

The Queen's Gallery Foundation was established in response to the gracious wish of Her Majesty Queen Sirikit to provide a permanent home for the exhibition of a wide range of Thai visual arts especially paintings and sculpture. A public gallery is deemed an important means for the promotion of Thai culture and established Thai artists as well as younger ones with exceptional talent and obvious potential.

Her Majesty the Queen, a staunch patron of numerous foundations for Thai culture and arts, has been instrumental in bringing numerous ethnic Thais, irrespective of their basic education, from villages all over the country to a series of intensive training courses, and turning them into professional artists in various and diversified disciplines, reflecting her well known kindness and concern that she has always had for her less privileged people. All projects under her patronage have been highly successful.

At one of the painting contests that Bangkok Bank organized specially in June 2001 at the Bangkok Bank Head Office, for the selection of master patterns (models) for delicate silk embroidery to be made by Thai women in the South, Her Majesty, the Queen, designated all 7 million baht donated by the Chairman of the Bank, Mr. Chatri Sophonpanich and six others, for use in her on-going art promotion activities, stating briefly, "This is the seed money for the building of a Thai arts exhibition center".

A series of meetings among Bangkok Bank top executives and other dignitaries who were knowledgeable in arts were organized to find ways and means to carry out the royal wishes. The most urgent task was to find a suitable site for the center. After considering various places, the working committee came to the conclusion that the Bangkok Bank's Phan-Fa branch was the best location among all alternatives for several reasons.

First of all, the building is situated on the main passage of the historical 'Rattanakosin Island' where ancient palaces, royal temples and many other government buildings are located. It is one of the most 'cannot miss' tourist attractions of the country.

More importantly, the existing structure, which is well constructed with modern design can be modified into a public arts exhibition center at a moderate cost. Only the first 2 floors of the present 5-storey building were then used as the branch office of Bangkok Bank Public Company Limited. The upper 3 stories formed the permanent center for the performance of Thai drama, as well as an exhibition center for the annual "Bualuang Painting Contest", organized by Bangkok Bank during the past 25 years. The place was, therefore, already well known to artists and art lovers in Thailand.

At the same time, the banking business would be able to continue uninterrupted at the same spot, thanks to modern computerized systems that have allowed the bank to downsize its operating space with increased efficiency. The banking operation could be easily reduced to occupy only one third of a floor instead of the previously two floors, with no difficulty.

After receiving Her Majesty's consent, the building renovation started in June 2002 and was completed in March 2003.

The old bank branch has now been transformed into a magnificent building with an excellent panoramic view all around. A part of the 1st floor will be used as an art exhibition area and partly a reception hall. The main exhibition space covers the entire three floors, from the 2nd to the 4th floors. The 5th floor will house offices and meeting rooms. Part of the roof top will be used as a workshop for repairing and storing valuable artifacts. The total service area is 3,700 square meters.

The final progress report on the project as well as the names of the Board of Trustees were presented to Her Majesty for royal consent.

To the delight of all concerned, Her Majesty the Queen graciously named the exhibition center, "The Queen Sirikit Arts Exhibition Center" in the Thai language, and "The Queen's Gallery" in English. The conclusion of the project came after the Queen's Gallery Foundation was established on 6 May 2003.

We, Bangkok Bank Public Company Limited, the Bangkok Bank Foundation, the Board of Trustees and all artists, are heartily grateful to Her Majesty for her incessant and tireless support to arts and cultural development in Thailand. Without Her Royal initiative the Queen's Gallery would never have been possible. We beg to remain Her Majesty the Queen, loyal and obedient servants, always.

รายนามคณะกรรมการ
หอศิลปวัฒนธรรมพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

คณะกรรมการมูลนิธิ

หอศิลปวัฒนธรรมพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

1. ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์	ประธานกรรมการ
2. นายชาติรี ไสภณพนิช	รองประธานกรรมการ
3. นายอาสา สารสิน	กรรมการ
4. ดร. จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา	กรรมการ
5. ท่านผู้หญิงมนัสสินีย์ วณิกกุล	กรรมการ
6. ท่านผู้หญิงจรัสจิตต์ ทีชะระ	กรรมการ
7. ดร. อำนวย วีรวรรณ	กรรมการ
8. นายโสมสิต ปันเปี่ยมราษฎร์	กรรมการ
9. ดร. ทนง พิทยะ	กรรมการ
10. มร.ว. ปรีดิยาธร เทวกุล	กรรมการ
11. นายธนินท์ เจียรวนนท์	กรรมการ
12. นายประวิทย์ มาลีนนท์	กรรมการ
13. นายบัณฑิต ล่ำซำ	กรรมการ
14. นายพรเทพ พรประภา	กรรมการ
15. คุณหญิงวรรณาสีร์วัฒนากิติ	กรรมการ
16. นายชัย ไสภณพนิช	กรรมการ
17. นายสราวุธ วัชรพล	กรรมการ
18. นายวาณิช ไชยวรรณ	กรรมการ
19. นายวิฑิต ลีนุตพงษ์	กรรมการ
20. นางณินทิรา ไสภณพนิช	กรรมการและเหรัญญิก
21. นางสุภัททา สังสิทธิ์	กรรมการและเลขานุการ

Rama IX Art Museum Foundation คณะที่ปรึกษา

คณะกรรมการบริหาร

หอศิลปวัฒนธรรมพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

1. ดร. อำนวย วีรวรรณ	ประธานกรรมการ
2. นายชาติรี ไสภณพนิช	ที่ปรึกษา
3. นายโสมสิต ปันเปี่ยมราษฎร์	กรรมการ
4. ท่านผู้หญิงจรัสจิตต์ ทีชะระ	กรรมการ
5. ท่านผู้หญิงสุภากรเพ็ญ หลวงเทพ	กรรมการ
6. นายสมิทธิ ศิริภัทร	กรรมการ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชา เกาทอง	กรรมการ
8. รองศาสตราจารย์ ดร. อภินันท์ โปษยานนท์	กรรมการ
9. คุณหญิงชดช้อย ไสภณพนิช	กรรมการ
10. นางณินทิรา ไสภณพนิช	กรรมการ
11. นายภากร วณิบัติกุล	กรรมการ
12. นางสุภัททา สังสิทธิ์	กรรมการและเลขานุการ
13. นายอนุตร ตันตราภรณ์ (รักษาการผู้จัดการหอศิลป์)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะที่ปรึกษา

หอศิลปวัฒนธรรมพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

1. นายสวัสดิ์ ตันติสุข
2. ศาสตราจารย์กัจกร สุนพงษ์ศรี
3. นายจักรพันธ์ โปษยกฤต
4. นายจุลทัศน์ พยาฆรานนท์
5. นายชาญณรงค์ ติฐานนท์
6. นายถวัลย์ ดัชนี
7. นายธงชัย รักปทุม
8. นายเนนทิวรรณ จันทะณะลิณ
9. นายประเทือง เอมเจริญ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชา เกาทอง
11. ศาสตราจารย์ ดร. วิรุณ ตั้งเจริญ
12. นายสำเริง พันธุ์สินทิ
13. รองศาสตราจารย์ ดร. อภินันท์ โปษยานนท์
14. นายสมิทธิ ศิริภัทร
15. นายเฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์
16. นางสาวเกล้ามาศ ยิบอินซอย

กว่าจะถึงวันนี้ :
หอศิลป์ถาวรที่กลายเป็นความจริง

การเริ่มต้นจากวิสัยทัศน์อันกว้างไกล

ในบรรดาผู้ที่เคารพนับถือและเห็นพ้องกับแนวคิดในการส่งเสริมศิลปกรรมของชาติของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี มีอยู่ด้วยกันหลายท่าน และท่านหนึ่งคือ คุณบุญชู โรจนเสถียร อดีตรองนายกรัฐมนตรี และกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุงเทพ จำกัด

คงเป็นที่ทราบกันดีว่า คุณบุญชูเป็นนักการธนาคารและนักการเมืองที่มีแนวโน้มในทางชาตินิยม อีกทั้งยังได้ชื่อว่าเป็นคนมีรสนิยมและชื่นชอบงานศิลปะเป็นพิเศษ ครั้นภายหลังจากเหตุการณ์ทางการเมือง 14 ตุลาคม 2516 ทำให้เกิดสัญญาณหลายอย่าง que แสดงว่าชาติต้องการหลายสิ่งหลายอย่างให้มีการเปลี่ยนแปลง หนึ่งในสัญญาณนั้นคือ ความอ่อนล้าทางศิลปกรรม ถึงแม้ว่าได้มีการจัดประกวดงานศิลปกรรมแห่งชาติอยู่แล้วก็ไม่เพียงพอ ยังมีความต้องการความร่วมมือเชิงบูรณาการอีกหลายแหล่งในฐานะผู้บริหารระดับสูงของธนาคารกรุงเทพ จำกัด ซึ่งเป็นธนาคารที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ มีความพร้อมอย่างสมบูรณ์ในการให้ความร่วมมือในด้านนี้อยู่

จากหลายมูลเหตุจนทำให้เกิดการประกวด “จิตรกรรมบัวหลวง” ขึ้น ในปีพุทธศักราช 2517 โดยมีกำหนดเป้าหมายให้มีการประกวดขึ้นทุกๆ ปีอย่างถาวร มิใช่เป็นเพียงแค่งกิจกรรมพิเศษชั่วคราวครั้งชั่วคราวเท่านั้น

นับเป็นการจัดการประกวดจิตรกรรมที่ภาคเอกชนจัดขึ้นติดต่อกันเรื่อยมานานกว่าสองทศวรรษเป็นแห่งแรกในประวัติศาสตร์ศิลปะของชาติตั้งแต่ชาติไทยได้กำเนิดขึ้นมา เป็นการเริ่มต้นจากวิสัยทัศน์ที่กว้างและไกล จนกลายเป็นต้นแบบฉบับก่อให้เกิดการประกวดเยี่ยงนี้เกิดขึ้นมากในระยะเวลาต่อมา

การประกวดนั้นสำคัญไฉน

การประกวดกับการแข่งขันนั้น นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาได้รวดเร็วขึ้น มันเป็นทั้งกลยุทธ์และกลวิธีที่ทำให้บังเกิดความเคลื่อนไหว ครั้นเมื่อมีความเคลื่อนไหวจนเป็นพลังพลวัติให้เกิดชีวิตชีวาติดตามมา

แต่การประกวดการแข่งขันที่ดีย่อมมีหลักการ มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ยังประโยชน์ให้กับส่วนรวม ดังนั้นการประกวดจิตรกรรมบัวหลวงจึงได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการด้วยกัน คือ

1. เป็นการสนับสนุนส่งเสริมศิลปิน และมุ่งจรรโลงไว้ซึ่งงานศิลปะของชาติ
2. เป็นการช่วยส่งเสริมศิลปินให้ได้มีผลงานส่งงานเข้าประกวดและแสดง
3. เพื่อเป็นการคลี่คลายงานของกลุ่มศิลปินเอง คือการที่ศิลปินได้มีโอกาสทำงานอยู่ตลอดเวลา ได้ฝึกฝนการสร้างงานของตนอย่างสม่ำเสมอ จะได้เกิดทักษะและประสบการณ์มากยิ่งขึ้น

ถ้าเราลองพิจารณาสำรวจตลอด 25 ปีที่การจัดการประกวดนี้ได้ดำเนินมา คงไม่มีปัญหาใดๆ เพราะได้สัมฤทธิ์ผลตามที่มุ่งหวังทุกประการ

แต่ดูเหมือนว่ายังได้รับผลนอกเหนือจากนี้อีกหลายประการ เช่น

ประการแรก

ได้สร้างกระแสแห่งค่านิยมในงานศิลปะเพิ่มขึ้นในหมู่ประชาชน ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และสำนึกในคุณค่าของงานศิลปะ ทั้งในด้านส่วนบุคคลและส่วนรวม เพราะงานศิลปะได้สร้างรสนิยมในสุนทรีย์ให้บังเกิดในบุคคลก่อน จากนั้นจึงส่งผลให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่ดีและส่วนรวม อนึ่ง สังคมที่ติงามได้นั้น อย่างน้อยย่อมมีสิ่งแวดล้อมที่ดีด้วย

ประการที่สอง

แต่ละปีที่มีการจัดประกวด ย่อมมีผลงานดีๆ อยู่จำนวนหนึ่ง ครั้นนานเข้าปริมาณงานย่อมเพิ่มทวีคูณ นี่คือการสะสมงานศิลปะแต่ละช่วงระยะเวลาเข้าไว้ ผลงานเหล่านี้เป็นร่องรอยจารึกการเคลื่อนไหวของกาลเวลา เป็นจุดตั้งลมหายใจทางสุนทรีย์ภาพของสังคม และย่อมเป็นศิลปวัตถุที่เป็นการสร้างและสั่งสมมรดกทางศิลปวัฒนธรรมให้กับชาติอยู่ตลอดเวลา กรณีเช่นนี้ ย่อมมีประจักษ์พยานอย่างเป็นรูปธรรมให้ปรากฏ ประเทศชาติของเรามีรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างมหาศาลนั้น เกิดจากเรามีศิลปวัตถุมากมายเคลื่อนกราดทั่วแผ่นดิน นั่นคือมรดกที่บรรพชนได้สร้างไว้ จะได้สร้างโดยสำนักหรือไม่สำนักก็ตาม ลูกหลานของพวกเขาได้รับประโยชน์นี้เกินค่าเกินกว่าที่คาดคิด

ประการที่สาม

แน่นอน คงไม่มีใครปฏิเสธได้ว่า เอกลักษณ์ของชาติที่สำคัญคงไม่มีสิ่งใดเหนือล้ำไปกว่าภาษา ทั้งการพูดกับการเขียน เรารับรู้ได้ว่าคนนั้นเป็นคนไทยได้จากการพูด แต่แค่นั้นยังไม่เพียงพอ ยังมีสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่อีกมาก และสิ่งหนึ่งคือการสำแดงออกในงานศิลปะ ยิ่งเมื่อโลกเข้าสู่ภาวะไร้พรมแดน วิถีชีวิตผู้คนในโลกย่อมถูกกำหนดในสิ่งคล้ายคลึงกัน คือเทคโนโลยี ซึ่งย่อมทำให้เกิดวัฒนธรรมร่วมสมัยสากล สภาพการณ์เช่นนี้ วัฒนธรรมของชาติที่ใหญ่กว่า เข้มแข็งทางเทคโนโลยีมากกว่า ย่อมมีโอกาสกลืนชาติที่ด้อยกว่าอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก ชาติเล็กลงอย่างชาติไทยจึงมีวิถีทางเดียวคือ สร้างภูมิคุ้มกัน ด้วยการรับเอาวัฒนธรรมภายนอกให้ประสานกลมกลืนกับสิ่งดีที่มีมาแต่ก่อน ต้องมีรสนิยมที่ดีพอที่จะคัดเลือกสิ่งที่ดีงามที่ยังประโยชน์เข้าไว้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้พบได้เห็นจากการประกวดจิตรกรรมบัวหลวง ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาแล้ว ศิลปินไทยมีความเฉลียวฉลาด สามารถแปลงอิทธิพลทั้งกระบวนแบบ กลวิธี และมโนทัศน์ของศิลปะต่างแดนให้ออกมาเป็นรูปของ “ความรู้” ที่มาใช้ปฏิรูปในผลงานของตนให้เป็น “อย่างไทย” ได้

คงต้องยุติลงแค่ประการที่สาม แม้ว่าจะยังมีประการที่สี่ ห้า และอื่นๆ ตามมาก็ตาม เพราะยังมีประเด็นคำถามอีกมากที่ต้องการคำตอบอยู่